

4. ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

1. Έκθεση Λευκού Πύργου. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ιστορία και Τέχνη. 1ος όροφος.

2. Έκθεση Λευκού Πύργου. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ιστορία και Τέχνη. 2ος όροφος.

3. Έκθεση Λευκού Πύργου. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ιστορία και Τέχνη. 3ος όροφος.

Έκθεση: «Θεσσαλονίκη – Ιστορία και τέχνη»

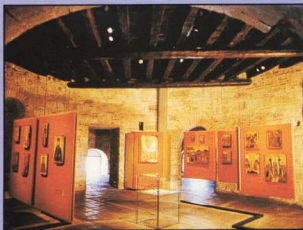
1. Ο Λευκός Πύργος, μνημείο-σύμβολο της Θεσσαλονίκης, είναι ο μόνος πύργος που σώθηκε από τη θαλάσσια οχύρωση της πόλης· βρίσκεται στη συμβολή του ανατολικού με το θαλάσσιο τείχος.

Χρονολογείται, σύμφωνα με την επικρατέστερη σήμερα άποψη, στο τέλος του 15ου αιώνα και είναι σχεδόν βέβαιο ότι αντικατέστησε παλαιότερο, βυζαντινό πύργο που υψωνόταν στην ίδια θέση. Φρούριο της Καλαμαριάς, Πύργος του Λέντος, Πύργος των Γενιτσάρων, Πύργος του αίματος — οι διαδοχικές ονομασίες του μνημείου μαρτυρούν την ιστορική πορεία του, στενά δεμένη με τη ζωή της πόλης. Μετονομάστηκε σε Λευκό Πύργο και αθεσiasώθηκε σε μια προσπάθεια ανασκευής της τρομακτικής φήμης του ως φυλακής και τόπου εκτέλεσης των βαρβαρικών.

Είναι πύργος κυλινδρικός με ύψος 32,5 μ. Στην επίστεψη του διαμορφώνονται τοξίδια που φέρουν τις επάλξεις και στην κορυφή του υπάρχει πυργίσκος με δεύτερη σειρά επάλξεων. Αποτελείται από ισόγειο, πέντε ορόφους και τον πυργίσκο, που επικοινωνούν με ένα εσωτερικό, περιμετρικό, ελικοειδές κλιμακοστάσιο.

Ο Λευκός Πύργος έμεινε για πολλά χρόνια κλειστός στο ευρύ κοινό, χρησιμοποιώντας ως στέγη της αεράμυνας και των ναυτοπροσκόπων. Οι κατά καιρούς δραστικές επεμβάσεις είχαν αλλοιώσει τη μορφή του. Το 1983, η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων ανέλαβε τη συντήρησή του μνημείου και οργάνωσε σ' αυτόν μια μόνιμη Έκθεση για τη Θεσσαλονίκη, συμμετέχοντας στον εορτασμό για τα 2300 χρόνια από την ίδρυση της πόλης. Η Έκθεση εγκαινιάστηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1985.

Η μετατροπή του οχυρωματικού πύργου σε εκθεσιακό χώρο έγινε με σεβασμό στην αυθεντικότητα του μνημείου και στην ιδιαίτερη ατμόσφαιρά του. Επιδιώχθηκε μια ισορροπία ώστε το μνημείο και η έκθεση να συνυπάρχουν και να λειτουργούν ταυτόχρονα ως ιστορική αφήγηση. Η αναστήλωση και η νέα χρήση του μνημείου βραβεύθηκαν το 1989 με το βραβείο της Europa Nostra.

4. Έκθεση Λευκού Πύργου, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ιστορία και Τέχνη. 3ος όροφος.

5. Λευκός Πύργος, Έκθεση συλλογής Οικονομοπούλου.

II. Η Έκθεση έχει θέμα την ιστορία και τέχνη της Θεσσαλονίκης κατά την περίοδο 300-1430 μ.Χ., δηλαδή από το συμβατικό χρονικό όριο της διείσδυσης της χριστιανικής θρησκείας στην αρχαία πόλη ως την τελική άλωση της από τους Τούρκους.

Στόχος της Έκθεσης είναι να παρουσιασθεί η πόλη ως το πλαίσιο μέσα στο οποίο εμφανίσθηκαν οι ιστορικές συγκυρίες και αναπτύχθηκαν οι κοινωνικοί, οικονομικοί και πνευματικοί παράγοντες που δημιούργησαν το συγκεκριμένο πολιτισμό. Το αρχαιολογικό υλικό, μαζί με το πληροφοριακό υλικό που το συνοδεύει, καταμετρήθηκε σε θεματικές ενότητες, μία ή δύο σε κάθε όροφο, οι οποίες οργανώθηκαν αντίστοιχα με τους βασικούς τομείς της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας. Στο σχεδιασμό της Έκθεσης επιδιώχθηκε ένας ελεύθερος εκπαιδευτικός χαρακτήρας που οδηγεί στην κατανόηση του περιχομένου, και παράλληλα μια αισθητική θεώρησή του.

Στο ισόγειο δίνονται στοιχεία για την οργάνωση του αστικού χώρου και για τον ιδιωτικό βίο της πόλης καθώς και για την οικονομική της θέση με ιδιαίτερη μνεία του νομιματοκοπέιου της.

Στον 1ο όροφο παρουσιάζεται η θρησκευτική τέχνη της παλαιοχριστιανικής περιόδου με ιδιαίτερη αναφορά στη λατρεία του αγίου Δημητρίου και στην εξαπλώσή της στα Βαλκάνια.

Στον 2ο όροφο δίνονται στοιχεία για την οργάνωση των χριστιανικών κοιμητηρίων της πόλης, για τα έθιμα και τα ταφικά κτερίσματα, με δείγματα από τη μοναδική συλλογή παλαιοχριστιανικών τοιχογραφιών από τους τάφους.

Στον 3ο όροφο μια ποικιλία αυθεντικών αντικειμένων δίνουν πληροφορίες για τη ζωή στη Θεσσαλονίκη κατά τη μέση και ύστερη βυζαντινή περίοδο —γλυπτά, εικόνες και εκκλησιαστικά σκεύη, θησαυροί νομισμάτων και μολυβδόβουλλα, βαρύνιμα κοσμήματα και αγγεία καθημερινής χρήσης.

Στον 4ο και 5ο όροφο εκτίθεται μέρος μιας μεγάλης συλλογής βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων, κεραμικής και νομισμάτων που δωρήθηκε από τον κάτοχο της Δ. Οικονομοπούλου.

Στον πυργόκο του δώματος, με τη θαυμάσια θέα στην πόλη και το λιμάνι της, λειτουργεί ένα οπτικοακουστικό σύστημα που παρουσιάζει τη μηνιαία ζωγραφική της Θεσσαλονίκης και την καλλιτεχνική δραστηριότητα του εργαστηρίου της ό' όλο τον χώρο της Μακεδονίας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. «Θεσσαλονίκη-Ιστορία και τέχνη», Κατάλογος της Έκθεσης, 1986.
2. Κουρκουτίδου-Νικολαΐδου, Στόχοι και προβλήματα μιας έκθεσης, και Ε. Κατσάνικα-Στεφάνου, G. Marconi-Παπαδέλη, Σχεδιασμός μιας έκθεσης, Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών, Χρονικά XVIII (1985), 51-64.
3. Ε. Στεφάνου-Κατσάνικα, Μουσειογραφική επέμβαση σε ένα ιστορικό κτίριο-Έκθεση Λευκού Πύργου, «Θεσσαλονίκη», Επιστημονική Επιτηρίδα του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης του Δήμου Θεσσαλονίκης, τ. 2ος, 1990, 39-78.
4. G. Marconi-Παπαδέλη, Έκθεση Λευκού Πύργου - Μουσειογραφικά σύνολα, γλυπτά, τοιχογραφίες, ψηφιδωτά, Θεσσαλονίκη, ο.π., 79-132.
5. Αν. Τούρτα, Παλαιοχριστιανική ζωγραφική - Αντίγραφα Χρήστου Λεφάκη.
6. Αν. Τούρτα, Έκθεση Συλλογής Δ. Οικονομοπούλου.

Ευτυχία Κουρκουτίδου-Νικολαΐδου

Έφορος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Δευτέρα 11.00-17.00

Από Τρίτη ως Παρασκευή
8.00-17.00

Σάββατο και Κυριακή
8.30-15.00

Κλειστά: 1η Ιανουαρίου, 29η Μαρτίου, Κυριακή του Πάσχα, 1η Μαΐου, 25η και 26η Δεκεμβρίου.

